

Предплатъ на „Дѣло“ для Австріи:		Для Россіи	
на цілѣй рѣкъ . . . 8 р.	на цілѣй рѣкъ . . . 8 руб.	на цілѣй рѣкъ . . . 4 руб.	на цілѣй рѣкъ . . . 4 руб.
на півъ року . . . 4 р.	на півъ року . . . 4 руб.	на чверть року . . . 2 руб.	на чверть року . . . 2 руб.
на чверть року . . . 2 р.	на чверть року . . . 2 руб.	отъ дол. „Библиотекъ“:	отъ дол. „Библиотекъ“:
на цілѣй рѣкъ . . . 12 р.	на цілѣй рѣкъ . . . 12 руб.	на півъ року . . . 6 р.	на півъ року . . . 6 руб.
на півъ року . . . 6 р.	на півъ року . . . 6 руб.	на чверть року . . . 3 р.	на чверть року . . . 3 руб.
на чверть року . . . 3 р.	на чверть року . . . 3 руб.	на оамъ додатокъ:	на оамъ додатокъ:
на цілѣй рѣкъ . . . 5 р.	на цілѣй рѣкъ . . . 5 руб.	на півъ року . . . 2 50	на півъ року . . . 2 р. 50.
на півъ року . . . 2 50	на півъ року . . . 2 р. 50.	на чверть року . . . 1 25	на чверть року . . . 1 р. 25.
на чверть року . . . 1 25	на чверть року . . . 1 р. 25.	Для Заграниччя, окрѣмъ Россіи:	
		на цілѣй рѣкъ . . . 10 р.	на цілѣй рѣкъ . . . 10 руб.
		на півъ року . . . 5 р.	на півъ року . . . 5 руб.
		на чверть року . . . 2 50	на чверть року . . . 2 р. 50.
		отъ дол. „Библиотекъ“:	отъ дол. „Библиотекъ“:
		на цілѣй рѣкъ . . . 14 р.	на цілѣй рѣкъ . . . 14 руб.
		на оамъ додатокъ:	на оамъ додатокъ:

Выходитъ во Львовѣ що Среда и Субота (крѣмъ рѣдкихъ дней) о 4-ой годѣй пополуни. Литерат. додатокъ „Библиотекъ“ выводитъ по 2 печат. ар. каждый 15-го и послѣдняго дня каждого мѣсяца. Редакція, администрація и экспедиція пѣхъ Ч. 8 ул.ица. Для почты, посылки и рекламацин належить пересылати по адрессу: редакція и администрація „Дѣла“ Ч. 8 ул.ица. Републикѣ не вортають только на попередно засторѣннѣ. Подорожне чило стоить 12 кр. а. в. Оголошеня принимають по цѣнѣ 6 кр. а. в. отъ одного стрѣчку початкомъ. Рекламацин воепочатанъ вѣдѣль отъ порта. Предплату належить пересылати вравно (наилучшо поштомъ) до: Администрація часопису „Дѣло“ ул.ица Ч. 8.

Вн. Читателѣвъ въ Россіи просимо масти на увазѣ, що въ вымовѣ л—ji, ѓ, ѓ—i, и (въ серединѣ и на концѣ слѣвъ)—ы, и (на початку слѣвъ)—i, ѓ (на початку слѣвъ)—vi.

Дѣвоче воспиталище Василиянокъ во Львовѣ.

Допись зъ Львова.

II.

Для близшого выясненя сей справы пошло собѣ, подати ей коротку генезу. Въ 43 монастырѣхъ женскихъ, якѣ въ Галичинѣ еще въ другѣй половинѣ минушого столѣтѣ находились, остави въ наслѣдство церковныхъ реформъ цѣсара Юсѣфа II. и рѣшили неприязнѣмъ обставинѣ въ нашѣй дѣевои всего лишь одинѣ, въ Словитѣ. Монастырь сей малѣ призначенѣ, крѣмъ иноческою жизни заниматися таножъ выхованѣмъ дѣвчатъ, и сповнятъ передше тую задачу при неволяхъ вымогахъ тогдѣшнѣй сусѣбности народовичю. Се було причиною его популярности въ краю и досѣть численныхъ дарованѣ, въ к. пр. недавними вже часами реальности въ Тереволѣ, легатѣвъ кардинала Левичкого на выхованѣ бѣднѣхъ дѣвчатъ, и др. Передъ 30 роками зачатъ однакожь сей монастырь вдуватати; при концѣ 50-тыхъ годовъ находився бѣтъ въ станѣ наибѣльшого роство, такъ що потреба реформы була колѣснѣ. Власне тогды (1861) прѣхавъ бувъ въ Раву, яко новопоставленый пресвитеръ, нынѣшнѣй нашъ епископъ Преосв. Сильвестеръ Митрополитъ Якимовичъ, не маючи въ хвалѣ для молодого доктора отѣвнѣного занята во Львовѣ, поручивъ ему реформу Словитского монастыря. Тымъ способомъ прѣйшовъ нашъ епископъ въ отнѣшеня до монастыря, котрѣ обѣсѣла привнесла такъ важкѣй результаты. Авершивши свою задачу, вернувся епископъ вѣдѣмъ до Львова; мимо того задержавъ дѣевои веденѣ монастыря, яко виватиръ, поставленый вѣк. митрополитомъ Литвиничевымъ, и черевъ тогъ продолжавъ въ нѣмъ дѣевои роство дѣвчатѣ. Позавѣтъ вночѣна жизнь стала вже вѣсѣмъ правильною, шверувъ бѣтъ теорѣ свою особенну увагу на цѣловнѣй конвиктѣ, тымъ бѣльше, що недо-

статокъ доброго женского воспиталища давався въ цѣлѣмъ краю дуже прикро чувствувати. Въ сѣмъ дѣлѣ помагала ему дуже живо вельми заслужена игумена Марія Янушевска. Однакожь вѣвъ ихъ труды не приносили пожаданого усѣху. Напередъ годѣ було пысыкати для монастыря иноческихъ силъ, способныхъ до веденя школы; а дальше оставало число дѣвчатъ завѣдѣмъ дуже незначимѣ. Коли вѣвъ вѣходы около поднесеня конвикту поквалились надаремными, зачали епископъ и игумена приходити до пересѣдченя, що причина неудачѣ лежить въ мѣсечныхъ обставинахъ,—що женскѣй конвиктѣ нѣвѣтъ на селѣ розвиватися не може. Такъ выродилася повола гадка, чтобы перенести дѣвоче воспиталище у Львовѣ. Намѣренѣе тогъ не могло бути черевъ довшѣй частѣ осуценѣ; жертвы, якихъ се дѣло требовало, були надто великими, чтобы можна було такъ скоро важитися. Въ концѣ однакожь насѣла отѣвнѣ пора. Въ р. 1879 ставъ виватиторъ монастыря архипресвитеромъ и суфраганомъ нашѣй дѣевои, и на сѣмъ то шпывѣ вѣдѣмъ становити рѣшився бѣтъ свою довголѣтну гадку перевести въ житѣ. Такъ якъ Словитскѣй монастырь стоить пѣхъ выключною властею митрополита, и бѣтъ его приволеня нѣвѣного важкѣйшого дѣла поднимати не може, предложивъ епископъ тую справу на сесіи консисторскѣй дни 11 марта 1880. Аргументація его була такъ сильною и переконуючою, що митрополитъ и цѣла сесія приняли одуодношно вносенѣ, чтобы оставляючи головнѣй монастырь въ Словитѣ, перенести дѣвоче воспиталище съ частею монахинѣ до Львова. Для переведеня сего дѣла постановивъ митрополитъ (по предложеню епископа) особнѣй комитетъ, въ котрого складѣ вѣвѣшли: епископъ яко предѣлѣтель и референтъ справы, и крылошанѣ: Свѣгалевиць, дрѣ Костекъ, Бачинскѣй, Величко и Юлианъ Семѣратовичъ. Выбранный комитетъ завявся дуже горичѣ порученѣмъ собѣ дѣломъ. На численныхъ засѣданѣхъ обговаривавъ бѣтъ широко и основно тѣй дороги и средства, якѣ могли довести до цѣли, и отѣвнѣ тому розвивавъ свою энергичну дѣвчатѣ. Наибѣльшу труднѣтъ представлявъ бракъ потрібныхъ фондѣвъ. Вывадѣ вѣсѣдѣвъ Словитскѣй монастыря мѣстоць, а именнѣ: 25.600 зр. въ оскѣтахъ, а 18.000 зр. въ реальностяхъ (въ Словитѣ, Тереволѣ и Завѣбодѣ); але вѣсѣ-

го того було до поднятого дѣла еще занадто мало. Найпершою задачею комитету мусѣло дѣлѣного бути, занятися збиранѣмъ потрібного гроша. Комитетъ отнѣсся отже до превидѣн ц. к. Намѣстничства о позволенѣе збирати складки, а одержавши его, дѣлавъ все, чтобы осягнути якъ наибѣльшѣй результатъ. Напередъ вѣвѣшло посланѣя митрополита, въ котрѣмъ представлено велику важкѣтъ Василиянского воспиталища, и завѣдѣвано духовенство и народъ цѣлои дѣевои до щѣдрѣхъ жертвъ; дальше отнѣсся комитетъ еще бѣтъ себе до вѣвѣхъ деканѣвъ и деканатѣвъ обоѣхъ дѣевои, оголосивъ отовѣвы во вѣвѣхъ часописѣхъ рускихъ и польскихъ, вѣдѣвѣвъ вѣвъ товариства рускѣй (Старопитѣю, Просѣвту, общ. Качковсого, кредитѣе вѣвѣденѣе, рускѣй Дамы и др.) и рускихъ мисіонерѣвъ (оо. Моха, I. Лопатинского), чтобы пошпирили его предприняты, поставивъ генеральныхъ збиратѣльвѣвъ для вѣсѣдной и заходнѣи Салачины,—а наконецъ выславъ особнѣй письма до многихъ людей духовныхъ и свѣтскихъ, котрыхъ материальнѣй ставъ бѣтъ щасливѣмъ, просивъ ихъ о значѣйшѣу жертву на тую высоту цѣль. Петитио до сойму, до Наяси. Монархи и Архикнѣвѣвъ отложено до сего року, такъ якъ перенесенѣе дѣвчого воспиталища у Львовѣ, не було еще тогды черевъ правительство подтверженѣе. Оживленѣй вѣходы комитету вѣвѣчались хоронѣмъ усѣхѣмъ. Мимо неурожавѣвъ и тяжкихъ часѣвъ пылки жертвы, особливо въ першѣмъ роцѣ, дуже щѣдро. Вѣвъ Русины, духовнѣй и свѣтскѣй, богатѣй и бѣднѣй, братѣва церковнѣй и поодинокѣй люди, чувствувѣчи наглицу потребу такогѣ воспиталища, свѣшили не только складати свои жертвы на престолѣ отнѣтны, але уживали всѣхѣхъ нагодъ и случайностей, чтобы и межѣ другими збирати лепты. Не малу частѣ аложили на тую гуманну цѣль и другѣй народности въ краю, такъ Польша якъ и Нѣмцѣ. Отъ надолѣста 1880 до концѣ року 1881 збѣбрано 9.582 зр. 9 кр. и аложено на отѣотнѣ; до нынѣ переступили вже складѣ суму 10.000 зр. Кто знаѣ нашѣй прѣкрѣй материальнѣй отнѣшеня, той мусѣтъ признати, що усѣхѣтъ бѣтъ въ першѣмъ роцѣ дѣвчатѣ великанскѣй! Межи жертвѣвателями находимо многихъ людей и институцѣй, котрѣ причинились значѣйшѣими дарами. Думаю, что сповно лишь

свою довжнѣтъ, если честнѣй имена тѣхъ чѣловѣколюбѣвъ поднесу тутъ для загальнои вѣдомости. Именнѣ жертвовали: о. Юсѣфъ Кобылянскѣй въ Пѣйла 1040 зр., галичка каса щадничѣ 500 зр., о. А. Б. (не желаючи вывѣвлени своего имени) 400 зр., общѣ рѣдничѣ-кредитѣе вѣвѣденѣе 300 зр., преосв. епископъ Сильвестеръ 200 зр.; княгиня Леонѣва Сапѣжина, оо. крыл. Юанъ Ильничѣй въ Перемышля, дрѣ Климентѣй Сарницкѣй, Василѣй Зарицкѣй въ Полѣвогѣ, Юанъ Вилинскѣй въ Илавчѣ, Юанъ Ювичинскѣй въ Борынѣчѣ, Александръ Горыновичъ въ Дѣлѣва, Левъ Полѣвнѣй въ Городеничѣ, Антонѣй Медведѣй въ Верѣбѣловецѣ, Арсѣвѣй Красицкѣй монахъ, Кассіанъ Куницкѣй капеланѣй войсковѣй, каса залѣчкова въ Глинѣвахъ (за причиною о. Решѣтиловичѣ), Головне вѣступничѣво банку „Славѣя“ во Львовѣ, Н. Д. въ К., и Н. Н. въ П. по 100 до 200 зр. Гдѣякѣ въ жертвѣватѣльвѣвъ (якъ о. Василѣй Зарицкѣй) обѣцали аложити еще бѣльше, инѣй зновѣ (якъ Н. Д. въ К.) завѣвѣли основанѣе значѣныхъ легатѣвъ на выхованѣе дѣвчатѣ въ свои родины. Межи деканатами зновѣ отзначились особенно ревностею въ збирани складѣвъ: Гусятинскѣй (за дуже щирою причиною о. декана Олесницкого въ Говилова), Скалатскѣй, Калускѣй, Залѣщицкѣй, Теревѣвельскѣй, Городѣнскѣй, Унѣвскѣй и Ходорѣвскѣй. Съ жалѣмъ однакожь мусѣтъ сказати, что мимо загальнои жертвѣлюбности цѣлого краю на тую цѣль, находѣтся гдѣякѣ стороны, въ котрыхъ досѣ мало-що або нѣчѣго не аложено. пѣвѣнѣше вѣвѣмъно въ деканатѣвъ Галицкого, Снятинского, Жукѣвского, Подгаецкого, Залѣвского и Надѣврянского; майже нѣчѣго не прѣйшло въ деканату Болѣховского, Бережанского и Зборѣвского. Тяжѣко допускати, чтобы въ тѣхъ сторонахъ завѣбанавѣно важкѣтъ новои институцѣй, тымъ бѣльше, что въ другѣихъ патриотичныхъ дѣлахъ не оставѣтъ по на другимъ деканатами, а гдѣякѣ въ нихъ пѣхъ вѣвѣдомѣ материальнѣмъ лучше стоить; теперѣшнѣе повѣденѣе ихъ можемо толкувати собѣ хѣба лишь тымъ, что жертвы ихъ може еще не доставленѣй комитетѣу. (Дальше будѣ.)

Зъ „Кіевскои Старинѣ“.

(Подѣмъ В. Лаврѣвѣ.)

Мы вже черевъ гадували, що выхадѣтъ изъ Кіевѣ отъ початку сего року на росѣйскѣй жѣй журналѣ „Кіевскѣй Старинѣ“, мѣстити рѣчи дуже цѣлѣй для каждого Русина; и не дѣево, бѣтъ вѣсѣла програма журналѣ мѣе отнѣсѣтъ выключнѣе только справѣмъ науковнѣмъ, дѣтѣмъ выхадѣтъ на цѣлои Русѣ выдѣвѣхъ, книжкахъ и артакулѣхъ отнѣсѣтъ чѣхъ до Русѣ съ критичными увагами. Для повненя тексту вѣсѣла потреба, додѣются портрѣты важѣныхъ дѣвѣтѣльвѣвъ въ истѣрию малорусского народа, выдѣ старѣданныхъ монастырѣвъ, церѣвъ и вынѣхъ будѣвъ, що мають значѣнѣе для малорусской истѣри, отнѣтъ въ старѣхъ гравѣрѣй и творѣнѣ малярства, рисунки и зѣображеня старинныхъ прикрасъ, одѣжей, рѣчей домашнихъ и т. и. А наколи додѣмо, что въ „Кіевскѣй Старинѣ“ беруть участь такѣ нашѣ передѣй люди, якѣ вѣп. Антоновичъ, Вѣловскѣй, Дашкѣвичъ, Житѣдѣй, Кистриковскѣй, Костомарѣвъ, Лаврѣвскѣй, оба брата Лебѣдинѣвы, Леванѣй-Печуѣй, Мордовѣвъ, Петрѣвъ, Пѣтебѣя, Терѣвскѣй, Чалый и богато-богато вынѣтъ,— то справѣ не одного изъ нашихъ вынѣвѣхъ зѣберѣ отѣтъ вынѣвѣтъ бѣльше съ тымъ прѣдѣвнѣмъ журналѣмъ и зѣбѣтити собѣй книгобѣрѣ одинѣишѣй поки-що бѣльшихъ журналѣвъ, котрыхъ поставѣтъ собѣй метою, посвятити выключнѣе студіи нашѣй дорогой отнѣчѣи.

рѣдного реда старѣданныхъ рѣчѣхъ,— и вѣнедѣ замѣтокъ про все въ загалѣ что становити приваљенѣтъ и характеристичнѣю особливѣтъ цѣлои Русѣ або служѣтъ провѣмъ народнѣй творѣности и сѣитѣладѣ, якѣ пр.: немыслимѣйше ще обѣмѣтъ — религѣйнѣй, правнѣй и т. и., щѣваючи вже старѣданный вѣснѣй, неа вынѣй думки, казки, легенды; библиографичнѣй вѣснѣ о сѣбѣко выхадѣтъ на цѣлои Русѣ выдѣвѣхъ, книжкахъ и артакулѣхъ отнѣсѣтъ чѣхъ до Русѣ съ критичными увагами. Для повненя тексту вѣсѣла потреба, додѣются портрѣты важѣныхъ дѣвѣтѣльвѣвъ въ истѣрию малорусского народа, выдѣ старѣданныхъ монастырѣвъ, церѣвъ и вынѣхъ будѣвъ, що мають значѣнѣе для малорусской истѣри, отнѣтъ въ старѣхъ гравѣрѣй и творѣнѣ малярства, рисунки и зѣображеня старинныхъ прикрасъ, одѣжей, рѣчей домашнихъ и т. и. А наколи додѣмо, что въ „Кіевскѣй Старинѣ“ беруть участь такѣ нашѣ передѣй люди, якѣ вѣп. Антоновичъ, Вѣловскѣй, Дашкѣвичъ, Житѣдѣй, Кистриковскѣй, Костомарѣвъ, Лаврѣвскѣй, оба брата Лебѣдинѣвы, Леванѣй-Печуѣй, Мордовѣвъ, Петрѣвъ, Пѣтебѣя, Терѣвскѣй, Чалый и богато-богато вынѣтъ,— то справѣ не одного изъ нашихъ вынѣвѣхъ зѣберѣ отѣтъ вынѣвѣтъ бѣльше съ тымъ прѣдѣвнѣмъ журналѣмъ и зѣбѣтити собѣй книгобѣрѣ одинѣишѣй поки-що бѣльшихъ журналѣвъ, котрыхъ поставѣтъ собѣй метою, посвятити выключнѣе студіи нашѣй дорогой отнѣчѣи.

съ часѣмъ зѣвѣлились и причины, что вызвали ту провѣу, вѣрѣстали существовати,— служѣтъ однакожь руху житѣ народнѣго и вже въ наслѣдствѣ того, что та провѣа существовала, она належитъ до истѣри. До числа такихъ провѣвъ народнѣго нашего житѣ, что мають безвѣчетерно истѣричне значѣнѣе, отнѣсѣтъ устѣй памятникѣ народнѣй поэзи, котрѣ для важкѣности свои могутъ станути рядѣмъ съ лѣтовисѣями и вынѣми письменными жерѣлами нашѣй истѣри. Украина, дякуючи своимъ истѣричнымъ и этнографичнымъ условѣямъ, представляла особнѣе користнѣе поле для повстаня и роство вынѣвѣхъ рѣднѣхъ цѣломъ самостоянѣхъ творѣтъ жувы народнѣй. Зъ тѣхъ памятникѣвъ можѣбы було уложити своего реда поэтичну истѣрию сусѣбныхъ провѣвъ въ житѣ Украины, що представлялабы минуше политичнѣе и щѣденнѣе житѣе народу въ его идеалами, зѣгаганѣми и стремленѣми, котрѣ такъ важнѣо знати для характеристичнѣй естетичной, побутовои и соціальной си фѣиотнѣоми. Дѣлѣтого то и цѣломъ справѣдливо, что на малорусскѣй народнѣй вѣснѣй давно уже зѣвѣрено увагу,— давно уже стали збирати та записувати тѣ дороговѣднѣй памятникѣи и давно уже поручѣтъ съ артистичными свойствами вѣснѣе лѣричнѣхъ, вынѣо ставѣтъ истѣричнѣй характеръ жнѣгѣтъ думѣ и вѣснѣе. Зъ отнѣ то цѣлымъ рядѣ зѣбрѣвѣвъ, котрѣ представляють памятникѣи

поэзи малорусского народа*). Переглядѣючи тѣ зѣбрѣвѣи, мѣвомѣвъ пытавѣмся: ктожь бѣтъ творѣмъ того прѣвѣднѣго числа записанныхъ вже въ народнѣхъ устѣ вѣснѣе, мѣжѣ котрыхъ есть немало и думѣ? Творѣтъ того богатѣва намѣ невѣснѣй, якѣ и невѣснѣе число тѣхъ думѣ, котрѣ еще суть въ народѣ, але намѣ невѣснѣй, подобно якѣ и число тѣхъ, котрѣ съ часѣмъ загинули, не будучи въ своѣмъ часѣ записанѣй. Назвати по имени творѣвъ тѣхъ вѣснѣе не можливо; ихъ имя — народѣ, або лучше сказати, тѣ идеалы сусѣбнѣго житѣе того або иншого часу, котрѣ вѣхнули гдѣякѣхъ вынѣрѣныхъ складѣти въ слово и тонѣ вѣснѣй думѣ и чути и баланѣи цѣлого народу,— въ загалѣ прѣйманѣй народѣмъ вражѣни и переживанѣй нимъ подѣвъ. Инша рѣчь — скарѣники такихъ народнѣхъ творѣвъ, зѣвѣтѣй въ давнѣ-давнѣ подѣ именѣмъ кобѣзѣрѣвъ: ихъ народѣ все знаѣтъ, шанувѣтъ и вынѣначѣтъ своимъ особливѣмъ повѣзанѣмъ. Бѣтъ вѣглядѣ на зѣмѣненѣй порядѣкъ житѣе, они и досѣ жнѣютъ въ народѣ; по число ихъ

*) „Кіевскѣй Старинѣ“ выхадѣтъ мѣсѣчнѣмъ вынѣмѣ въ роцѣрѣ отъ 10 до 12 и бѣльше ар. тѣхъ друку; зѣвѣрѣвѣтъ — котру наша редакція ставѣтъ прѣвѣмъ до прѣвѣдѣлъ — вынѣсѣтъ въ Галичѣмъ 12 зр. а. в. зѣ вѣрѣдѣмѣмъ.

Кобзарь Остапъ Верѣсѣй, его думѣ и вѣснѣе. Вѣснѣа провѣа, въ котрѣй такъ або инѣкнѣе вынѣвѣтъ житѣе народа, зѣвѣмъ условѣй житѣи

*) 366 рѣвѣи: Церѣвѣна (1819 р.), Маковичѣва (1827, 1834, 1849 р.), Срезневского (1833—38 р.), Лукашѣвичѣа (1836 р.), Зѣвѣвѣвѣа (1854 р.), Мѣтѣльнѣского (1854 р.), Мордовѣвѣа (1859 р.), Костомарѣва (1859 р.), Лѣсѣнка и Русѣва (1873 р.), Антоновичѣа и Драгомѣлова (1874—75 р.) и вынѣ въ Россіи я — Вацлѣва въ Олѣсѣа (1833 р.), Зѣгѣты Пауло (1839—40 р.), Шѣвѣвѣвѣа (1837 р.), Голованѣого (1863—72 р.) и вынѣхъ въ Галичѣй, Буковѣнѣй и на Угорѣнѣй.

Результат процесу золочівського.

Въ Золочеві одержуємо въ послѣдній хвилі слѣдуючу вѣдомість:

«Вчера, въ день праздника Преображенія Господня и рожества Его Великаго Царя, судъ золочѣвскій увѣловивъ руского приходника зъ Залозецъ о. Гутковскаго и всѣхъ 30 селянъ бѣгъ закиненого имъ злочинства публичного насилія. Въ трибуналь судовѣмъ засѣдали самі суди польскон народности; межі ними були три дуже здѣбні и досвѣдчені совѣтники.»

Уневиняючій вырокъ Трибуналу судового въ Золочевѣ мы и вѣв Русины съ нами приймутъ безъ сомнѣнн съ наибольшимъ удовольствіемъ и радостю, яко тріумфъ правды! Зъ вѣстокъ, подаваныхъ нами въ справѣ залозецкѣй бѣгъ самого початку ви повстани ажь до послѣдной хвилі, пересвѣдчилися заповно нашій читателѣ, що причиною того одинокого въ своімъ родѣ великого процесу, була партійна або радше покутна злоба, котру піддержувала и загрѣвала полска шовинистична преса. Трибуналь своимъ вырокомъ осудивъ тую злобу и въ томъ то и почивае вага сего судового выроку ажь для Русинѣвъ, такъ и для Польковѣвъ. Подѣбно увевиняючій вырокъ пь справѣ о. Давидовича, выданный трибуналомъ судовымъ въ Золочевѣ и въ справѣ п. Мороза, выданный трибуналомъ судовымъ въ Станиславѣвъ, дають Русинамъ поруку бевсторонности и справедливости галицкихъ судовѣвъ.

Гнилицка справа II.

Процессъ гр. Делля Скалю противъ о. Качалы и Володимира Барвѣвскаго о образѣ чести.

(Далше.)

Другій день розправы.

Наступило переслухуванье свѣдѣковъ.

Приведено остаючого въ арештѣ слѣдѣмъ пѣдъ замѣромъ злочинства о голову зраду, Ивана Шпундера зъ Гнилиць. Шпундера яко узвзненого, не заприсяжено.

Предсѣд. Що дало повѣдъ Гниличанамъ до переходу на православіе? Свѣд. Шпундеръ розказуе про негодѣности, акихъ Гнилички, яко сѣдо приваучено до нарѣдѣвъ въ Гнилицьхъ, добили вали. Передовѣмъ головою негодѣностию и причиною безнастанного нарѣканиа були справы конкуренційны; далше и прикре поступованье о. Гарасимовича съ своими парохіянами. Коли Гниличане мали конкурувати до будовы возвѣнъ въ Гнилицьхъ, почалися нові нарѣканиа. Бувши у п. графа, я и еще два господарѣ, жалувалися мы на нашій негодѣности и мы оказали: «хѣбабы намъ перейти на православіе.» П. графъ оказавъ, що добре и обѣцавъ намъ привести пона зъ Черновець, не такого гордого, ажь нашъ. Тай зъ того побѣдо, що мы внесли поданя о нашѣмъ переходѣ на православіе. Мы були и другіи разѣ у п. графа и бѣгъ казавъ собѣ доручити поданье до православной консисторіи въ Чернівцяхъ, кажучи, що бѣгъ поѣде до Черновець и самъ лично отдасть его митрополитови, съ котрымъ знавася. И теперь обѣцавъ п. графъ привезти пона, лишь не знавъ, ажь буде съ грунтомя для него. Але мы не дали ему поданя, бо

п. графъ отложивъ свою бѣду до Черновець на побѣйше, а намъ бѣго спѣшно, отже мы збравши побѣйше завезли поданье до православной консисторіи во Львовѣ, чтобы бѣгъ чѣмъ скорше пересдавъ его до Черновець. Предсѣ. Що вы казали до комисіи духовной? Свѣд. То само, что тутъ. Предсѣ. Чи вѣсть по одному иликалі до протоколу, чи переслухували разомъ? Свѣд. Не знаю, бо тогда не було згоды: одній хотѣли отступити, другіи не хотѣли, була колотня. Предсѣд. Чи вамъ читали протоколъ? Свѣд. Мабуть читали; певно не знаю. Предсѣ. Чи по прочтаню протоколу зробивъ кто яку увагу о томъ, що було написано о п. графѣ? Свѣд. Шось тамъ казали. Але комисія насъ заспокоила, що за се нѣкто не буде пытати п. графа. Предсѣ. Умѣете писати? Вы самі подписали протоколъ? Свѣд. Писати умѣю мало; я самъ подписавъ протоколъ.

О. Качала (до Шпундера): Може я вамъ пригадаю, ажь уваги роблено до протоколу. О. Костецкій читавъ въ протоколѣ «шизма», «грѣшныи намѣръ», а ктось оказавъ «православіе» и просивъ олово «грѣшныи» вычеркнути. Ктось другій зъ помѣжъ людей пытался: «Чи не буде се що п. графови шкодити?» — на те я оказавъ: «А шожь бы то могло ему шкодити? А вирѣчьтъ я дае лишь о те, чи въ протоколѣ такъ написано, ажь вы казали.»

Предсѣ. (до Шпундера). Чи подчасъ комисіи духовной была яка бесѣда о о. Наумовичу? Свѣд. Нѣ, нѣкто не згадувавъ. Предсѣ. Чи была бесѣда о томъ, чтобы комисію духовную отручати на 14 днѣвъ, ажь графъ прѣиде до Гнилиць? Свѣд. Не знаю. Предсѣ. Чи згадували вы что до протоколу о вашѣмъ священнику о. Гарасимовичу? Свѣд. Не пригадую собѣ; здася, що люди говорили на дворѣ межі собою, але лише про те, ажь о. Гарасимовичъ съ нами обходится. Предсѣд. и сов. Блоскурскій стараются всѣми силами выдубити бѣгъ Шпундера зѣнанье, что люди до протоколу казали, будьтобы о. Гарасимовичъ намовлявъ ихъ на православіе, але Шпундеръ, мимо того що замѣтанныи рѣжнородными пытанями на той томатъ, обѣтае при оубѣмъ завлѣно, а при концѣ энергичнейшій завывъ, що вже не знае, что казати. (Заступникъ оскаржителя дрѣ Яцковскій приченился тои ключки, что будьтобы о. Гарасимов. намовлявъ Гниличанъ на православіе зъ одного случая, про котрый згадавъ заравъ першій свѣдѣкъ, Шпундеръ. Случай бунтъ такій: разѣ Гниличане просили о. Гарасимовича, чтобы имъ давъ власного овященника (сотрудника) въ Гниличкахъ, котрый бы мешкавъ въ гниличанскѣй «резиденціи», замѣсть жидка, котрому о. Гарасимовичъ вынаймивъ «резиденцію.» На такую просьбу отповѣтъ о. Гарасимовичъ: «Тогда будете мати въ Гниличкахъ власного овященника, ажь на мойи долонѣ волосъ выросте, або хѣба перейдете на православіе.»)

О. Качала (до Шпундера). Чи правда се, что коли графъ вернувъ зъ Черновець, мавъ вамъ сказати, что вы але зробили — погодившия, с. е. отступивши бѣгъ православію? Свѣд. Я сего не чувъ на свои уха, але менѣ казавъ такъ Бринякъ. О. Качала. Чи графъ бунтъ въ Гниличкахъ, ажь была тамъ комисія духовная? Свѣд. Не знаю певно. Вѣдай не бунтъ, бо се, что Бринякъ казавъ, було вже по всѣхъ комисіяхъ.

Барвѣвскій (до Шпундера). Ажь вы розумѣли слова графа: «я вамъ привезу пона зъ Черновець», — чи се была рада? Свѣд. Ну такъ, певно, что рада, чтобы переходити на православіе. Мы длатого и другій разѣ побѣли о порадѣ до п. графа. Барв. Такъ значить, вы до вѣрили графови? Свѣд. Певно, что до вѣрили; томужь то мы и ходили до него о порадѣ. Барв. И вы вѣрили и надѣялися, что коли перейдете на православіе, то графъ привезе вамъ пона? Свѣд.

Та ажь же не вѣрили? Коли обѣцавъ, радивъ, то мы вѣрили что и привезе. Барв. Вы при комисіи духовной не казали, что поданье писавъ вамъ о. Наумовичъ? Свѣд. Нѣ; я оказавъ ажь при комисіи политичной, ажь дуже натюкнули. Барв. А коли была комисія политичная, чи передъ чи по комисіи духовной? Свѣд. По комисіи консисторскѣй.

Судія прис. Душинскій. Чи графъ обѣцавъ вамъ може выробити який даръ на церковь? Чи обѣцавъ поданье ваше въ Чернівцяхъ понерти? Свѣд. П. графъ казавъ, что самъ буде митрополита, ажь скоро мы подамо, але про «дачку» не пригадую собѣ. Суд. прис. Душ. Чи по першій разѣмъ вашѣй съ графомъ передъ котькома роками, була нарада въ селѣ? Свѣд. Мы про се не говорили, коли лашъ была яка негодѣность, то и пригадали собѣ на те, что п. графъ оказавъ. Однѣмъ зъ судіи въ прис. Чи нѣмъ першій разѣ вы были у графа, постановили вы вже були перейти на православіе? Свѣд. Нѣ. Се у п. графа зъ бесѣды вышло.

Барвѣвскій (до Шпундера). А ажь бы бунтъ п. графъ отраджувавъ переходити на православіе, чи вы будьтобы п. графа послушали? Свѣд. Та певно. Мы будьтобы послушали, колибы бунтъ казавъ: не переходѣтъ. Але п. графъ намъ таки не отраджувавъ. (Барв. просить замолувати се до протоколу.)

Дрѣ Яцковскій. Чи по прочтаню протоколу комисіи духовной не ждали люди, чтобы шось за п. графа було дописано? Свѣд. Не могу знати, не могу спамятати.

Вирвадено другого свѣдѣка, рѣвножь узвзненого, Олексу Залуского зѣ Збаража; его такожь не заприсяжено.

Предсѣдатель. Кто вѣсть спровадивъ зѣ Збаража до Гнилиць, коли тамъ была комисія духовная? Залускій. О дрѣ Костецкій. Предсѣ. А чомужь то вѣсть о. Костецкій спровадивъ? Свѣд. Длатого, бо знавъ, что я мавъ симпатію у Гниличанъ, отже хотѣвъ, чтобы я намовивъ громаду, чтобы отступила бѣгъ своего намѣру перейти на православіе. Предсѣ. Вы были при протоколѣ? Свѣд. По большій части я бунтъ. Але я мавъ лишь намовляти людей, чтобы отступили. Предсѣ. Розкажѣтъ же намъ, ажь то комисія переслухувала людей и что люди говорили до протоколу? Свѣд. Насампередъ переслухували вѣбта Грѣца Глушку. О чѣмъ говорили, не знаю, бо его самого слухали. Предсѣ. А не чули вы, что люди говорили до комисіи о о. Гарасимовичу? Свѣд. До комисіи нѣчого не говорили, лишь межі собою на дворѣ говорили, что о. Гарасимовичъ бунтъ людей и таке ише; але сего до комисіи не казали, бо тамъ шло лишь о те, чтобы люди отступили бѣгъ православію. Предсѣ. А по прочтаню протоколу не було тамъ бесѣды о гр. делля Скалѣ? Свѣд. Шось тамъ говорили, але что именно, — не знаю, бо я людей годивъ; мѣжъ людьми все были споры: одній хотѣли отступити, другіи нѣ... Я лишь чувъ мѣжъ людьми, что графъ ихъ заповнявъ, что можуть перейти на православіе, та что бѣгъ имъ привезе православного пона зъ Черновець; одна часть Гниличанъ вѣрила графови, то може и тому не хотѣла отступити.

Дрѣ Яцковскій (до Залуского). Вы переписували поданье; до вѣсть его Шпундеръ привѣлъ. А вы не знали, что се було писмо о. Наумовича? Такъ вы писмо о. Наумовича мусѣли знати. Свѣд. Такъ, я знаю писмо о. Наумовича; але тое, что привѣлъ бунтъ Шпундеръ, було такъ перекручене, что я не мѣгъ познати, а Шпундеръ не хотѣвъ оказати, кто писавъ.

Суд. прис. Душинскій (до Зал.). Чи вы чули, чтобы люди хотѣли отложити комисію духовную на 14 днѣвъ? Свѣд. Гдѣкотрой хотѣли, але не всѣ. При протоколѣ про се я не чувъ,

але я чувъ, ажь люди о томъ говорили на дворѣ, где я годивъ ихъ.

Барвѣвскій (до Залуского). А при комисіи политичной пыталъ вѣсть до п. старосты, что люди говорятъ, что графъ причиною перекрученя про графа не згадувавъ. Барв. А чи казавъ се п. староста записати до протоколу? Свѣд. Нѣ; все казали записувати, а сего не казали.

Судія прис. Бачевскій не казали. знали гр. делля Скалю? Свѣд. Нѣ. Суд. прис. Бачев. А ажь гадаете, чи п. графъ мавъ собѣ, чтобы люди переходили на православіе? Залускій. Та, такъ по бесѣдѣ людей мѣжъ собою, Шпундеръ (присутній въ сали). П. графъ мавъ собѣ казавъ, что его мати была дуже побожнскій (до Шпундера). Чи вы знали п. графа Шпундера? Знавъ. Я бунтъ у нихъ. Суд. прис. Бач. А ажь бы п. графъ бунтъ мавъ отраджувавъ, будьтобы въ его послухали? Шпундеръ. Кобы бунтъ мавъ кто отраджувъ, а то мавъ отраджувавъ и мы не мали кого послухати.

Барвѣвскій (до Шпундера). Чи вы жартувавъ коли съ нами? Шпундеръ. Але я беру за правду.

Потѣмъ слѣдувало переслухуванье свѣдѣка Мксима Гоцалюка зъ Гнилиць. Свѣдѣка заприсяжено.

Предсѣ. Не вѣдомо намъ, яка была причиною переходу Гниличокъ на православіе? Свѣд. Певно, что причиною были тугарѣ конкуренційны и невягоды, именно при послысаню повѣдѣ по овященника до Гнилиць. Предсѣ. Чи кто то мавъ влывъ насъ до переходу? Свѣд. Не знаю, але бунтъ першій до того, ажь ажь Шпундеръ и Бринякъ носили грошѣ до п. графа, то вернувши отъ него говорили вже о православію. Графъ мавъ сказати: «Ажь можете ише перейти, то я вамъ привезу пона.» Предсѣ. Чи о. Гарасимовичъ мавъ влывъ людямъ гдѣско о православію? Свѣд. Якобы оказаніи говорили о. Гарасимовичъ до Гниличанъ: «Не достанете своего кейдла, хѣба вы волосѣ на долонѣ поросте, хѣба вы ише вѣру.» Предсѣ. Кто писалъ поданье? Свѣд. Давнѣйше я не знавъ, теперь знавъ о. Наумовичъ. Предсѣ. Вы были при комисіи консисторскѣй? Свѣд. Я не бунтъ тамъ черезъ то, ажь скѣбно протоколъ писати, записавъ насъ всѣхъ до школы и я чувъ, ажь о. Костецкій читали протоколъ. Предсѣ. Чи кто противъ протоколу? Свѣд. Ктось говорилъ, что просямо зымазати, будьто панъ графъ намовлявъ. Онъ насъ не намовлявъ зѣ комѣ, а такъ... На те ктось зъ священниковъ отповѣтъ: То поправитосъ. Далше ктось сказавъ: Мы поправимо, але то пану графу нѣчого шкодити. Кто се оказавъ? — не знаю. О. Качала пригадаю свѣдѣкови свои слова и слышъ Костецкого, сказаній пѣдъ той часъ. Свѣд. Такъ такъ, казали колотня, что назше зашпунтувати правки. Предсѣ. Чи о. Гарасимовичу була бѣсѣда при протоколѣ? Свѣд. Не знаю.

Барвѣвскій (до Гоцалюка). Чи вы ходили большѣ разѣвъ до п. графа? Свѣд. Дили. Барвѣвскій. Чи говорено о п. графѣ по селѣ вже передъ комисією, что п. графъ привѣлъ зъ людьми о православію? Свѣд. Говорили.

Дрѣ Яцковскій (до Гоцалюка). Какъ вы ворили люди про те о пану графу? Свѣд. Давнѣйше говорили по селѣ, але я чувъ длатого, ажь мы збравшись до школы, оттамъ передъ тымъ, нѣмъ комисія насъ пыталъ.

Барвѣвскій. Коли вы дознавали, что люди были два разѣ у п. графа? Свѣд. Мавъ бути, что передъ. Барв. Кто проводивъ комисію политичной, котра была у вѣсть въ Гнилицьхъ?

въ року на рѣкѣ змѣншався и хороненый ними поетично-историчныхъ матеріяль бѣгъ часу до часу забувася, змѣнявся або вовѣкъ затрачуется. Для науки важна рѣчь заховати кожду дробницю подобного матеріялу, заховати память про кождого такого свѣванка, ажь и про те, что бѣгъ свѣвае.

Мы мали случай недавно бачити и чути одного зъ такихъ свѣванковъ — Остапа Вересаея, что придавъ собѣ не только въ народѣ, але и середѣ просвѣченои суспѣльности велику популярность, и хочемо подѣлитися съ читателями ажь біографичными про него вѣстками, такъ и вѣстками про той историчный матеріяль, скарбникомъ котрого бѣгъ есть и котрый мы мали случай лично сконтролювати.

Остапъ Вересаея родився мѣжъ 1803 а 1805 рокомъ въ селѣ Калюжинцяхъ, прилуцкого повѣту, полтавской губерніи. Батько его Микита бунтъ слѣпчѣцъ убогій, что грою на скрипцѣ зароблявъ собѣ на хлѣбѣ, причѣмъ мавъ хату та кавалокъ поля. Ослѣпъ Остапъ на четвертѣмъ роцѣ, ажь самъ оповѣдавъ, зъ пристрѣту. Отъ молодыхъ лѣтъ почувъ бѣгъ въ собѣ несказану охоту до гры на бандурѣ и до свѣву; «ажь було кобзарь прѣиде у хату до мого батька», — оповѣдавъ бѣгъ, — «та стане грати и свѣвати, то я стою коло него и самъ не знаю, чи ему бы у пазуху влѣвъ, чи его до себе у пазуху вивъ!» Батько отдавъ Остапа въ науку до кобзаря Микиты зъ Кладьбѣвкѣ надъ Десною, что живъ тогда въ Березѣвцѣхъ. Ажь то у

кобзарѣвъ звывай зъ давнѣ-давня, ученикъ не платитъ нѣчого, та и не може платити за науку своему майстрови; навѣтъ одежу дае ему учитель, але за то все, что только заробитъ вже навченый ученикъ, иде въ користь учителя. Наука треае 3 роки; черезъ той часъ ученикъ во всѣмъ слухае своего учителя и вивае великимъ грѣхомъ ошукати або уратиати его дѣломъ, словомъ а навѣтъ думкою. Наколи було таке, что ученикъ утѣкавъ бѣгъ своего учителя або учитель самъ выганявъ его, то иншій кобзарь-учитель, до котрого утѣкаючій пристававъ, не бравъ въ рахубу часу, что провѣтъ ученикъ на науцѣ передше, и у того нового майстра ученикъ мусѣвъ выбути повныхъ три роки. Остапъ Вересаея такожь амвнявъ кѣлькохъ учителямъ, бѣгъ котрыхъ отходивъ длатого, что они были або пиянги, або дуже люті, або такожь нѣчого не вчали. У Микиты бѣгъ бунтъ только тыждень, черезъ котрый его майстеръ пивъ бѣгъ отпочинку. Поважкъ Остапъ бунтъ одинокимъ у своихъ родичѣвъ, то мати его дуже за нимъ тужила и вымогла те, что батько вивъ его навадѣ до хату. Побувши около чотыри роки въ домѣ батька, котрый хочъ и вивѣтъ грати на скрипцѣ, не мѣгъ удовлетворити бажанямъ сына до бандуры, Остапъ удавася до Роменъ, где на ярмарку найшовъ собѣ учителя-кобзаря Андріашѣвского Фѣйма, съ котрымъ немало свѣта сходявъ: въ протягу шести недѣль они были въ Дубнахъ, Голтихъ, Демидѣвцѣхъ, пѣдъ Кре-

менчукомъ, въ Хоролѣ и въ Лохвици. По смерти Фѣйма, Остапъ, вже пятнадцатилѣтній молодець, приставъ въ Ромнахъ до кобзаря Семена Кошового въ села Голѣвки. Отъ того то кобзаря бѣгъ и навчився гарно грати на бандурѣ, але поганій привычки Кошового змусили Остапа отбѣйти и бѣгъ него. Скоро однакъ самъ Кошовый побѣшовъ за Остапомъ и вивъ его навадѣ до себе, умовившия съ батькомъ, что курсъ науки мавъ скѣнитися до 35 недѣль; но дѣйстно Остапъ бунтъ у него только чотыри мѣсѣцѣвъ, бо въ причины сильной пропасти мусѣвъ удалитися домѣвъ. Колижъ однакъ Остапъ выдоровѣвши зновъ прѣйшовъ до Семена, кажучи: «пріймѣтъ мене, панъ-отче, та доведѣтъ до ума!» учитель ему отповѣтъ: «йди и грай, а то й самъ учи, кого хочеш!» Се показуе, что нашъ кобзарь мавъ немалый талантъ; бѣгъ не только не выбувъ звывайныхъ трехъ лѣтъ у якого небудь въ учителямъ, але и весь часъ его науки всѣма трема его майстрами не выносятся вымаганныхъ звываемъ трехъ лѣтъ.

Ось тымъ и кончится исторія науки Остапа Вересаея. Далше слѣдуе самоствѣнное его житѣе, коли бѣгъ пореймае бѣгъ подобныхъ собѣ свѣнцивъ-свѣванковъ новіи пѣсенъ и думы. Зѣ кобзарѣвъ, что мали большій влывъ на долю Вересаея, бунтъ Федѣръ Трюшъ, что часто отвѣдувавъ домъ его батька.*) Проводивъ Вересаея

*) Ту уважасмо отповѣдною рѣчею навести

лишити собѣ наслѣдника и мавъ пять учениковъ: Василя Бублака, Тараса въ Митрополитѣ, Ярохтея въ Березѣвцѣхъ, Антона Пегри въ Лукинецѣ и Данила Ангела въ Березѣвцѣхъ. Но ему якось не щастилось: всѣ ученики скоро умирали. Особливо любу для него становились лишити по собѣ остатный его ученикъ Антон Данило. «Той ажь сывъ добрый бунтъ, ажь кожь не шанувася. Бувало кажу ему:

спивъ тыхъ звѣстныхъ бандуристовъ, истребѣ вже померли, або може ще и живѣт. Въ мѣжѣвской губерніи, осоничного повѣту, въ х. Кошарѣвцѣхъ — Андрѣй Шутъ; въ м. Мѣлѣ — Андрѣй Бешко; въ м. Сосянцѣхъ — Олександръ; въ борзеньскѣмъ повѣтѣ, въ с. Золотѣхъ — Иванъ Романенко; въ пѣдлѣвскомъ повѣтѣ въ с. Терешѣвцѣхъ — Павло Брама (мае мати лѣтъ 57, учився у Бешки); въ кѣвчѣхъ — Прокѣпъ Дубѣ, (35 лѣтъ, учився Овсія Слѣпого изъ Шляковичъ тогожь повѣту въ стародубѣмъ повѣтѣ въ с. Семенинцѣхъ — Антонъ; въ Спаськомъ — Павло Козакъ, полтавской губерніи, въ прилуцкомъ повѣтѣ, с. Сокирицяхъ — Остапъ Вересаея; въ бѣвѣвскомъ пов. въ м. Оржицѣ — Архъкопечко; въ роменскомъ пов. въ Бурѣвцѣхъ — Трихонъ; въ прятинскомъ пов. въ с. Кѣвчѣхъ — Федѣръ Олександръ; въ м. Мѣлѣ — Федѣръ Саковенко; въ м. Дѣвѣ — Гарбузъ; въ бодухѣвскомъ пов. въ с. Шацѣ — Левко и Петро Коляба; въ м. Кутѣ — Ригоренко; въ м. Мѣлѣ — повѣтъ въ Троицянцѣ — Залавскій.

